

ALIANÇA PER LA INFÀNCIA

ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA

14F – 2021

L'any 2020 s'han complert 31 anys de la Convenció dels Drets de l'Infant aprovada al 1989, en la qual l'Assemblea General de les Nacions Unides reconeix els drets humans dels nens, nenes i adolescents, basant-se en la no discriminació, l'interès superior de l'infant, el dret a la vida, la supervivència i el desenvolupament, i la participació de la infància. Ratificada al 1990 a l'Estat espanyol. La Convenció ha estat el pilar fonamental d'algunes de les normes legals a Catalunya com, per exemple, la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència aprovada el 2010. Amb aquesta Llei, la legislació vinculada a la infància ja no es basa estrictament en la protecció, sinó que també a Catalunya es reconeixen els nens i nenes com a ciutadans de ple dret i, per tant, la seva possessió individual de Drets Universals.

Tres anys més tard, el 2013, aquest compromís es tradueix amb la signatura del Pacte per a la Infància de Catalunya, la consolidació d'un front comú entre tots els agents polítics, socials i econòmics del territori per vetllar i garantir l'interès superior de l'infant. Tot i així, a Catalunya encara no es destina el pressupost suficient per fer efectiu aquest compromís; després de 9 anys encara no s'han desplegat tots els punts de la Llei 14/2010, especialment els que tenen a veure amb la prevenció en la infància, i fa més de dos anys que no es convoca la Comissió de Seguiment del Pacte. La majoria d'entitats signants del Pacte, **volem posar de manifest que la infància ha de ser una prioritat de qualsevol govern per garantir els drets dels més petits**, ja que després de 31 anys, els nens, nenes i adolescents de Catalunya encara veuen vulnerats molts dels seus drets:

Dret a un nivell de vida adequat

Més d'una quarta part dels infants catalans es troben en una situació d'extrema vulnerabilitat econòmica. A Catalunya la taxa del risc de pobresa entre els infants és del 28%, segons l'enquesta de condicions de vida 2019; intolerable per a un país com Catalunya.

La mitjana de països membres de la Unió Europea (UE) inverteix un 2,2 % del seu Producte Interior Brut (PIB) en polítiques actives a favor de la infància i de la família, a Catalunya es destina el 0,9% .

Falta de planificació per a l'atenció als joves migrants no acompanyats, garantint el desplegament total de l'Estratègia Catalana d'Acollida d'Adolescents i Joves Migrats Sols.

Existeixen limitacions notables en el dret a la salut en temes primordials com és el mental o en els que els nens amb discapacitat puguin expressar lliurement la seva opinió sobre tots els assumptes que els afecten, assegurant els suports apropiats d'acord a la seva discapacitat i edat.

L'accés al lleure educatiu no està garantit per a tots els infants. El 60% dels infants no accedeixen en igualtat de condicions que la resta.

La promoció i prevenció de la salut en la infància

És necessari desenvolupar mesures preventives en l'àmbit de la salut. La situació actual requereix d'accions que ajudin a tots els infants i adolescents a desenvolupar hàbits i estils de vida saludables, així com a garantir l'accés a un servei sanitari sense barreres d'entrada i de qualitat. La prevenció i la promoció de la salut permeten estalviar múltiples conseqüències negatives per a les persones i la societat. Cada euro invertit en prevenció estalvia tres euros en tractament (OMS), a part de les corresponents seqüeles. Però aquestes actuacions han de tenir solidesa, continuïtat i que sigui demostrable la seva eficàcia.

Cal garantir el dret als serveis de salut, a la prevenció, a la informació, l'assessorament i l'educació, així com al desenvolupament d'actituds i hàbits saludables, juntament amb els pares, famílies i tutors.

Especial atenció als adolescents

L'època d'adolescència requereix d'una especial atenció amb mesures com:

- Garantir el dret a decidir dels i les adolescents amb malalties de llarga durada i en el cas d'embaràs.
- Vetllar per l'atenció als i les adolescents amb trastorns alimentaris.
- Prevenir conductes i comportaments violents, sexistes i xenòfobs.
- Prioritzar abordatges de discriminació positiva amb grups d'infants i joves vulnerables.
- Facilitar als i les adolescents informació sexual i reproductiva, sobre l'embaràs precoç i les malalties de transmissió sexual.
- Establir línies preventives enfocades a endarrerir l'edat d'inici del consum i reduir la ingesta massiva (consum intensiu), així com potenciar l'educació parental, i enfortir el compliment de la llei que prohibeix la venda de tabac i de begudes alcohòliques.

Defensar el drets dels i les adolescents vers l'estigma, els prejudicis i la discriminació pel fet de consumir drogues. Per conseqüent, contra totes aquelles polítiques i programes que l'afavoreixen. Estigmatitzar acaba per posar entrebanca a

l'accés al suport, a l'atenció i als tractaments i augmentant les condicions de vulnerabilitat i probables danys per la persona. Cal fer una aposta decidida cap a models inclusius, comunitaris i de respecte als drets humans.

De la mateixa manera que qualsevol persona té dret a rebre tractament quan té un problema d'addiccions, cal poder assegurar, també, el dret a rebre prevenció abans que aquest problema aparegui. Un gran nombre d'adolescents que cursen estudis secundaris no reben cap tipus d'abordatge preventiu als seus centres educatius ja que aquest abordatge no està assegurat i depèn de la motivació o l'interès del seu tutor, d'un tècnic municipal o d'una entitat. I en el cas de rebre'n, ens podem trobar fàcilment amb una manca clara de recursos que assegurin una bona intervenció.

Aquest fet el podríem generalitzar als diferents àmbits de la prevenció: familiar, comunitari, laboral o en l'oci nocturn.

Polítiques per combatre les addiccions que tenen en compte l'atenció als infants i adolescents. Els menors d'edat sempre han estat els grans oblidats en la intervenció en drogodependències i altres conductes additives. Entenem que cal atendre a aquest col·lectiu des d'una doble vessant:

- Donar atenció als fills/es dels drogodependents que estan en tractament en els nostres serveis per tal d'atendre les seves necessitats, valorar el dany que pot haver suposat a la seva vida i desenvolupament el fet de conviure amb uns progenitors amb conducta additiva, i ajudar-los a elaborar les situacions viscudes i prevenir futures repeticions de la problemàtica fruit del model que han viscut. Caldria doncs fer intervencions professionals diferents segons la situació de l'infant.
- D'altra banda, hem de poder donar respostes específiques i adequades al moment i edat en les que es troben els adolescents que s'estan iniciant en el consum mitjançant programes específics i adaptats a ells i elles.
- Ampliar l'oferta de modalitat de tractament per a joves consumidors menors d'edat.

Dret a la protecció i promoció dels infants

Actualment a Catalunya hi ha infants amb discapacitat institucionalitzats, i les mesures per aconseguir la seva desinstitucionalització són insuficients.

Calen mesures per tal que l'acolliment en entorns familiars sigui segur, amb suport i prioritari per davant la institucionalització. Són necessàries polítiques i suports adequats perquè els infants, especialment aquells amb algun tipus de discapacitat, puguin restar en l'entorn familiar, promovent també els serveis basats en famílies d'acollida.

Els infants amb patologia crònica complexa, cada dia són més nombrosos pels avenços en els tractaments i maneig de les cures de diferents patologies. Aquests infants tenen unes necessitats especials i de vegades troben dificultats en la seva escolarització.

En relació als nens i les nenes immigrants, suposen un repte ja que és una població amb moltes necessitats no cobertes: menors d'edat que precisen un acompanyament i una atenció més individualitzada, famílies amb problemàtica social que tenen moltes dificultats per donar cobertura a les necessitats dels seus infants, per exemple mares que tenen cura del seu fill malalt i presentant una barrera idiomàtica important, etc.

Cal garantir l'accés universal als serveis de salut, inclosos els serveis d'atenció precoç, per tots els infants amb discapacitat, particularment a les zones rurals. També garantir l'accés universal a serveis accessibles de salut sexual i reproductiva la prestació d'aquests sigui l'adequada, en termes de qualitat i quantitat. En l'actualitat, pel que fa a l'atenció precoç i a l'atenció en salut mental a la infància i l'adolescència els serveis estan saturats i amb poca capacitat per abordar de forma efectiva problemàtiques d'alta complexitat i prevalença.

Urgeix el desenvolupament de la Llei 14/2010 pel que fa al sistema de protecció basat en la prevenció, l'atenció a famílies, el treball en l'àmbit residencial i l'acolliment familiar.

Acomplir els acords parlamentaris i les recomanacions del Síndic de Greuges, especialment en:

- Evitar l'internament en centres d'acolliment de la franja d'edat 0-6.
- Garantir el desplegament integral i arreu del territori dels dispositius SIS.
- Prioritzar la condició d'infant davant la d'estranger dels adolescents migrats sols.
- Reforçar els dispositius dirigits a la intervenció educativa en unitats d'escolarització pensades per atendre adolescents amb especials dificultats conductuals.
- Reforçar els programes d'atenció a menors d'edat inimputables i aquells que incideixen en les situacions de violència filio-parental.

Adoptar les mesures necessàries per reconèixer l'educació inclusiva com un dret i que tots i totes els i les estudiants amb discapacitat tinguin accés a les oportunitats d'aprenentatge inclusiu en el sistema educatiu ordinari, independentment de les seves característiques personals, amb accés als serveis de

suport que requereixin, desplegant en la seva totalitat el Decret d'escola inclusiva aprovat l'any 2018. També cal tenir en compte que els infants amb discapacitat són víctimes de violència amb una freqüència 3,7 vegades superior als que no tenen discapacitat.

Suport als itineraris d'emancipació dels infants i joves que han estat sota una mesura de protecció.

En els darrers anys s'ha incrementat notòriament el gruix d'infants i joves atesos en el marc del sistema de protecció (de 6.839 infants i joves atesos durant el mes de setembre de 2016 a 9.701 atesos durant el mes de setembre d'aquest mateix any segons dades de la DGAIA). Aquest increment, especialment motivat pel gran volum d'arribades d'infants i joves migrats sols, ja ha tingut un fort impacte en el conjunt del sistema de protecció, i actualment s'està traslladant en els programes de suport a l'emancipació d'aquests i aquestes adolescents i joves. En aquest sentit, és important que els drets d'aquests infants i joves no es vegin amenaçats al complir la majoria d'edat i, per tant, puguin tenir garantits els suports necessaris per poder assolir la seva emancipació amb les màximes garanties.

Tot i que encara queda recorregut per millorar l'atenció dels infants i joves en el conjunt de recursos de menors de 18 anys, molts d'aquests joves estan complint o compliran pròximament la majoria d'edat i, en aquest sentit, és imprescindible que els 18 anys no esdevinguin una porta d'entrada al desemparament. Així doncs, cal intensificar els esforços en el conjunt de programes de suport a l'emancipació per tal de garantir la continuïtat dels itineraris de tots aquests infants i joves. Per poder donar resposta a les seves necessitats és imprescindible:

- Començar a treballar els itineraris d'emancipació abans dels 18 anys. Han d'arribar a la majoria d'edat havent treballat prèviament l'autonomia.
- Garantir l'accés a recursos formatius adaptats a les seves necessitats i treballar, des de l'inici, la inclusió cultural i idiomàtica.
- Desplegar una xarxa de recursos d'habitatge suficient per evitar situacions de sensellarisme, contemplant diferents tipologies i models adaptats a les diferents necessitats.
- Garantir l'accés a la sanitat, l'acompanyament emocional, educatiu i suport psicològic.
- Permetre l'accés al permís de treball a tots els joves d'origen estranger un cop assoleixen la majoria d'edat.
- Desenvolupar programes d'inclusió social que permetin enfortir les seves xarxes relacionals i vinculació amb l'entorn.
- Combatre l'estigmatització i reforçar els discursos positius envers el col·lectiu per tal de sensibilitzar el conjunt de la societat.

Dret a participar en la vida social, política i cultural

La participació activa dels infants està reconeguda en els articles 12 al 14 de la Convenció dels infants, però a la pràctica entendre que els infants són ciutadans del present i que tenen dret a expressar-se, opinar, decidir, construir o demanar informació, no resulta una tasca gens fàcil, ja que des del món adult es vulnera el fet de veure l'infant com a subjecte amb capacitat de transformació social, que poden aportar, co-crear junt amb la resta de ciutadans la nostra societat. Els recursos i entitats pensats per a la infància es pensen i dissenyen molt sovint sense la infància. Tot i que els infants sovint participen de les activitats proposades, cal donar un pas més i que els infants formin part dels serveis i de les entitats, amb veu pròpia i amb actitud activa. No es podem construir societats del demà sense la veu, les idees, els sentiments, etc. de la infància.

Cal reconèixer que l'increment de Consells d'Infants arreu de Catalunya és un bon símptoma de progrés en aquesta qüestió. Alguns municipis donen suport a aquesta iniciativa i tenen actius aquests òrgans de participació dels infants a la ciutat. Un recorregut que va començar l'any 1991 amb 8 experiències i que al 2016 comptava amb més de 70. També el lleure educatiu és un bon referent de participació dels infants, on s'enforteixen les competències socials, el seu apoderament i protagonisme.

L'escola, amb el gir envers metodologies actives i de renovació pedagògica, és un marc que atorgarà major espai de poder a la infància.

Les darreres directrius de la DGAIA, referides a la participació d'infants i famílies en els centres, constaten una vigent preocupació i ocupació per fer realitat aquesta premissa, en l'entorn de la protecció.

Altres reptes a l'entorn de la participació és que aquests canvis no suposin una instrumentalització de la infància, evitar la participació "decorativa" i creure en la seva autenticitat i la seva capacitat per transformar el present.

L'educació en el temps de lleure

És un dret per a tots els infants reconegut a les diferents normes legals. Més enllà del que manava la Convenció internacional, l'Estatut de 2006, i les lleis de serveis socials, educació i infància desplegades al 2007, 2009 i 2010 respectivament, donen un marc suficient com per garantir-ho, però la realitat és que el lleure educatiu tot i els marcs legals i el reconeixement de la seva universalització continua sent per a les famílies que s'ho poden finançar o que poden accedir al sistema públic i privat de beques. Les dades ens indiquen que el lleure educatiu és un espai de desigualtat social ja que a Catalunya, segons dades d'IDESCAT de 2018, hi ha

1.567.007 ciutadans entre els 0 i els 19 anys i d'aquest total només 458.926 infants han participat d'activitats de lleure notificades al departament de Joventut de la Generalitat de Catalunya: una participació del 29% del total dels nens i nenes, adolescents i joves compresos entre els 0 i els 19 anys. Un altre risc a tenir en compte en l'àmbit del lleure és l'estigmatització o gueto dels centres de lleure que treballen amb infància vulnerable, fugint del lleure per a "pobres" i el lleure per a classes pudents.

Des de la Plataforma d'Infància de Catalunya i la Taula d'Infància i Adolescència de Catalunya

Reivindiquem que les polítiques socials se situïn al centre de tots els programes i projectes polítics, especialment aquells destinats a la infància i l'adolescència, i que la reducció de les desigualtats esdevingui el principal objectiu dels pressupostos i esforços públics.

Manifestem:

Fa 31 anys que la societat es va comprometre amb els infants i adolescents, un compromís que portava explícita la defensa dels seus drets, la garantia del seu present i el seu futur. **Trenta-un anys després, el grau de protecció dels infants depenen de les prioritats polítiques del moment i de la capacitat pressupostària del país**, el seu nivell de vida depèn de la capacitat econòmica i recursos de la seva família, així com del barri en el que creix, i els seus drets civils sovint estan eclipsats pels majors de 18 anys i tinguts en segon pla. Tot i així, 31 anys després encara no podem assegurar que a Catalunya els infants no pateixin situacions de discriminació, es garanteixi els seu interès superior, tinguin dret a una vida digne i es promocióni la seva participació i la seva veu sigui escoltada i tinguda en compte en els processos de presa de decisió, en igualtat de condicions.

Més de 72 agents procedents de les entitats, organitzacions i institucions, col·legis professionals, agents econòmics i socials, representants de les administracions locals i grups parlamentaris, el 2013 van signar el Pacte per la Infància de Catalunya l'objectiu del qual era fer efectiva l'aplicació de la Convenció dels Drets dels Infants, i el desenvolupament de la Llei 14/2010 de Drets i Oportunitats en la Infància i Adolescència. Per tal de fer efectiu el ple compliment de la Convenció dels Drets del Infants, posem de manifest que, **urgeix reemprendre els compromisos recollits en la Llei 14/2010 i ratificar el Pacte per la Infància i l'Adolescència de Catalunya.**

Tal i com ja hem reclamat reiteradament, les entitats d'infància i adolescència **cridem** a les institucions catalanes a:

1. Garantir els Drets dels Infants tal i com estableix la **Convenció dels Drets de l'Infant de les Nacions Unides.**
2. Impulsar el desplegament complet de **la Llei 14/2010 de Drets i Oportunitats en la Infància i Adolescència.**
3. Reemprendre els compromisos del **Pacte per la Infància i l'Adolescència de Catalunya**, impulsant polítiques integrals que tinguin en compte la perspectiva dels infants i adolescents.
4. Augmentar els **recursos** destinats a la infància.

5. Assegurar l'**accessibilitat** dels béns i serveis en condicions d'igualtat per a tots els infants i adolescents.
6. Garantir **que l'acció de Govern en relació a la infància sigui transversal**, d'una manera particular coordinant les estratègies i l'acció de les àrees de govern d'Ensenyament, Treball, Afers Socials i Famílies, Immigració, Salut i Habitatge.
7. Garantir que l'**atenció pública a la salut física i mental d'infants i adolescents sigui adequada i suficient**, en termes de qualitat, quantitat i accessibilitat de serveis i de professionals.
8. Impulsar les accions de suport a la família mitjançant un **model d'atenció comunitària centrat en la persona**.
9. Promoure polítiques de **foment de la participació dels infants** en tots els àmbits.
10. Impulsar una **Llei pel concert dels serveis a les persones** com a procediment administratiu i de relació amb les entitats no lucratives que presten serveis a la infància i prioritzar-ne la contractació davant l'oferta mercantil privada.
11. **Descentralitzar i territorialitzar els serveis** de prevenció, d'atenció i protecció de la infància i disposar de programes específics suficients.
12. **Posar fi a les mesures d'austeritat aplicades**, per tal que no afectin desproporcionadament als drets dels infants, inclosos els infants amb discapacitat, amb una avaluació exhaustiva dels efectes d'aquestes mesures en el gaudi dels seus drets.
13. **Formació i implicació dels professionals** per garantir els drets dels infants en els seus àmbits d'actuació: educació, salut, serveis socials, lleure, ...
14. Treballar per que les institucions tinguin una **organització realment centrada en les necessitats dels infants** (horaris, dietes, professionals especialitzats, etc.).
15. Avançar en la **prestació universal per l'infant**.

Des de les organitzacions i entitats de la societat civil, agrupats a les nostres federacions, assumim el compromís de seguir treballant dia a dia per millorar les condicions de benestar i dignitat dels més de mig milió d'infants i adolescents a qui atenem cada dia, i els prop de milió set-cents mil que actualment viuen a Catalunya.

Signat:

Anna Suñer
Coordinadora de la Pincat

Josep Maria Villena
President de la TIAC

